

Brüssel, 16. detsember 2021
(OR. en)

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0424(COD)

15096/21
ADD 4

ENER 561
ENV 1013
CLIMA 456
IND 388
RECH 568
COMPET 915
ECOFIN 1257
CODEC 1662
IA 209

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	15. detsember 2021
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	SWD(2021) 456 final
Teema:	KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE Lisatud dokumendile: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju (uuesti sõnastatud) Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud)

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument SWD(2021) 456 final.

Lisatud: SWD(2021) 456 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 15.12.2021
SWD(2021) 456 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT

MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju (uuesti sõnastatud)

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud)

{COM(2021) 803 final} - {COM(2021) 804 final} - {SEC(2021) 431 final} -
{SWD(2021) 455 final} - {SWD(2021) 457 final} - {SWD(2021) 458 final}

Kommenteeritud kokkuvõte (kuni 2 lk)
Vesiniku- ja vähese CO ₂ heitega gaasiturust paketi mõjuhindang
A. Vajadus meetmete järele
Milles probleem seisneb ja miks see on ELi tasandi probleem?
Euroopa roheline kokkulepe suunab ELi 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise poole, mis nõuab märkimisväärselt suuremat taastuvate energiaallikate osakaalu integreeritud energiasüsteemis. Maagaas moodustab praegu ELis tarbitavatest gaaskütustest 95 % ja moodustab 25 % ELi kogu energiatarbimisest. Kuigi maagaasi osakaal väheneb järk-järgult, muutuvad biometaan, sünteetiline metaan ja vesinik eeldatavasti asjakohasemaks. Need maagaasi alternatiivid seisavad siiski silmitsi mitme regulatiivse tõkkega ja praegune energiajulgeoleku kord neid ei hõlma. See takistab nende kasutuselevõttu ning mõjutab nende kulutõhusust praegustes turutingimustes ja praeguste eeskirjade järgi. Praegune regulatiivne ülesehitus ei hõlbusta taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside piiriülest kaubandust ja taristu arendamist ning nende takistamatut juurdepääsu gaasiturgudele kogu ELis. Seega jääb taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasidega vähimate kuludega ja turvalisel viisil varustamise täielik potentsiaal kasutamata. Gaasitarbijatel ei ole ka vajalikke õigusi ja vahendeid, et valida turul kõige kulutõhusamad CO₂ heite vähendamise võimalused.
Mida tuleks saavutada?
Üldeesmärk on hõlbustada CO₂ heite kulutõhusat vähendamist Euroopa vesinikuturu loomise ja gaaskütuste turgude järkjärgulise CO₂ heite vähendamise kaudu, tagades samal ajal energiajulgeoleku. Erieesmärgid on 1) hõlbustada avatud ja konkurentsivõimelise ELi vesinikuturu tekkimist, 2) tagada taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside juurdepääs olemasolevatele metaanivõrkudele ja -turgudele ning nende varustuskindlus, 3) tagada läbipaistev ja kaasav taristuplaneerimine ning 4) anda tarbijatele õigused ja vahendid kõige odavamate CO₂ heite vähendamise võimaluste valimiseks.
Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus (subsidiarsus)?
Algatuse eesmärk on muuta kehtivaid ELi õigusakte ja luua vesiniku siseturu uus raamistik, et saavutada kulutõhus saastevaba vesinikumajandus. Taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside tõhusamate ja integreeritumate ELi turgude edendamiseks on vaja ühtlustatud ja kooskõlastatud regulatiivset lähenemisviisi kogu ELis ning seda ei ole võimalik saavutada üksnes liikmesriigi tasandil. Algatuse eesmärk on ka vältida kooskõlastamata ja killustatud poliitiliste algatuste moonutavat mõju, kui paljud liikmesriigid töötavad välja üksnes riiklikke lahendusi. See algatus aitab kaasa ka siduvate ELi tasandi eesmärkide saavutamisele. Gaaskütuste roll energiaallikate jaotuses lähikümnenditel nõuab gaasisektori CO₂ heite vähendamist tulevikku suunatud kavandamise kaudu, et luua konkurentsivõimelised vähese CO₂ heitega gaasiturud, mis suudavad võimestada ja piisavalt kaitsta kõiki ELi tarbijaid. Spetsiaalse vesinikutaristu ja -turgude õigusraamistiku loomine ELi tasandil edendaks riikide vesinikuturgude lõimimist ja omavahelist ühendamist.
B. Lahendused
Millised on eri poliitikavariandid nende eesmärkide saavutamiseks? Kas on olemas eelistatud variant? Kui ei, siis miks?
I probleemse valdkonna puhul kaalutakse järgmisi poliitikavariante: korraldada hange võrgu käitamise õiguste kohta (1. variant); võtta kasutusele peamised regulatiivsed põhimõtted, mille puhul on eeskuju võetud praegu maagaasiturul kohaldatavatest põhimõtetest, kuid mis on kohandatud vesinikuturgude arenguetaapile (2. variant), ning kehtestada vesiniku jaoks täielikult välja töötatud regulatiivne kord (sarnane praegu maagaasisektoris kohaldatava korraga), ilma et oleks vaja üle minna arenenumale vesinikuturule (3. variant). I probleemses valdkonnas on eelistatud variant kehtestada peamised regulatiivsed põhimõtted, andes samal ajal suuniseid edaspidiseks regulatiivseks arenguks. (<i>Variant 2b „Peamised regulatiivsed põhimõtted koos visiooniga“</i>). See variant on kõige paremini kohandatud vesinikusektori eripäraga ja selles on esitatud mõned eelised, mida teised variandid oleksid võinud anda, vältides samal ajal nende negatiivseid külgi. Suuniste andmisega tehakse

ettevalmistusi arenenuma vesinikuturu jaoks.

II probleemne valdkond sisaldab variante, millega edendatakse taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside juurdepääsu olemasolevale gaasiturule ja -taristule. Kõik variandid hõlmavad ka järkjärgulist sekkumist energiajulgeolekuga seotud probleemide lahendamiseks, eelkõige olemasolevate vahendite, standardite ja menetluste laiendamist taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasidele, ning gaasisektori küberturvalisusega seotud riskide käsitlemist. 3. variant „*Taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside täieliku turulepääsu võimaldamine ja edendamine ning pikaajaliste maagaasilepingute küsimuse lahendamine*“ on eelistatud variant II probleemses valdkonnas. See variant sisaldab meetmeid, millega toetatakse taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside juurdepääsu hulgiturule, veeldatud maagaasi terminalidele ja ülekandevõrgule (olenemata ühenduskohast), sealhulgas tariifide soodustusi võrku suunamise ja piiriülese transpordi korral. Sellega keelatakse alates 2050. aastast pikaajalised lepingud sellise fossiilgaasi tarnimiseks, mida kasutatakse ilma kasvuhoonegaase oluliselt vähendava tehnoloogiata. Gaasi kvaliteeti reguleeriks ELi ühtlustatud lähenemisviisi piiriülestele ühenduspunktile, jättes samas liikmesriikidele paindlikkuse. Vesinikusegude lubatud ülempiiriks on kõigis piiriülestes punktides kehtestatud 5 % – see on kliimamuutustega kohanemise ja heitkoguste vähendamise kulude seisukohalt kulutõhus tase.

III probleemses valdkonnas kaalutakse integreeritud võrgu planeerimise variante. III probleemse valdkonna puhul on eelistatud 2. variant „*Euroopa stsenaariumidel põhinev riiklik planeerimine*“. See variant võimaldab riiklikku planeerimist, kuid eeldab, et see põhineb gaasi ja elektri ühistel stsenaariumidel, mis on kooskõlas kümneaastase võrgu arengukavaga ning seotud asjaomase riikliku energia- ja kliimakavaga. See hõlmab kõiki asjaomaseid osalejaid (jaotussüsteemi haldureid) ja võimaldab kindlaks teha torujuhtmed, mille kasutusotstarvet saab muuta metaanilt vesinikule, sellise üksikasjalikkusega, mida ei oleks Euroopa tasandil lihtne saavutada.

IV probleemne valdkond sisaldab variante, mis viitavad mitteregulatiivsele lähenemisviisile konkurentsi ja tarbijate kaasamisega tegelemisel või nõuab selle asemel probleemi põhjustega tegelemist uute õigusaktide abil, mis kajastavad peamiselt elektrisektoris juba kehtestatud lähenemisviisi. Analüüsi põhjal on eelistatud 2. variant „*Paindlikud õigusaktid*“, mis kajastab elektrituru tarbijakaitset ja vajaduse korral ka mõjuvõimu suurendamise sätteid. Üldiselt on see variant tõenäoliselt kõige tulemuslikum, tõhusam ja kooskõlas teiste probleemsete valdkondadega.

Millised on eri sidusrühmade seisukohad? Kes millist varianti toetab?

I probleemses valdkonnas toetab suurem osa vastajatest määruse kehtestamist varases etapis, et edendada hästi toimivat ja konkurentsivõimelist vesinikuturget ja -taristut. Vastajad pooldasid kindlalt ELi õigusraamistikku, milles määratletakse peamised reguleerimispehmed ja kasutatakse järkjärgulist lähenemisviisi. Suurem osa toetab näiteks reguleeritud kolmandate isikute juurdepääsu, imporditerminalidele juurdepääsu ja vesiniku hoiustamist käsitlevaid eeskirju ning pooldab võrgutegevuse lahti sidumist. Enamik vastajaid pidas oluliseks määratleda varakult eraõiguslike isikute roll vesinikutaristu arendamisel. Suurem osa vastajatest leiab ka, et olemasolevad ja tulevased eravõrgud võivad olla (ajutiselt) vabastatud teatavatest regulatiivsetest nõuetest, kuid tagada tuleb ühtlustamine ühtse reguleeriva raamistikuga. Enamik vastajatest on seisukohal, et uue vesinikutaristu õigused ja loanõuded peaksid olema sarnased nendega, mida praegu kohaldatakse metaanigaasi torujuhtmete suhtes.

II probleemse valdkonna puhul nõustuvad sidusrühmad vajadusega vaadata läbi kehtiv õigusraamistik, et aidata saavutada CO₂ heite vähendamise eesmärgi. Enamik sidusrühmi peab oluliseks tagada täielik turulepääs ning hõlbustada taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside suunamist gaasivõrku. Paljud vastajad pooldavad võrguoperaatorite kohustust ühendada taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside tootjad ning kehtestada võrku suunamise maksu vähendamine. Enamik vastajaid toetab ka veeldatud maagaasi terminalide läbipaistvusraamistiku parandamist. Samuti on tugev toetus gaasi kvaliteedistandardite ühtlustatud kohaldamisele kogu ELis, tugevdatud piiriülesele koordineerimisele ja suuremale läbipaistvusele. Vastajad on vesiniku segamise küsimuses rohkem eriarvamusel, kuid enamik nõustub, et see võib olla kulutõhus ja kiire esimene samm energiasüsteemi CO₂ heite vähendamiseks hoolimata suurtest tehnilistest kuludest. Vähesed sidusrühmad toetavad ELi-siseste piiriüleste tariifide kaotamist. Enamik vastajatest peab gaasiga seotud julgeolekuohte ja küberturvalisuse meetmeid oluliseks.

III probleemses valdkonnas toetab enamik sidusrühmi riiklike võrguarengukavade arengukava ajakava vastavusse

viimist kümneaastase võrgu arengukavaga ning ühtset gaasikava, olenemata valitud lahtisidumismudelitest. Enamik vastajatest väljendas veelgi suuremat toetust ühisele elektri- ja gaasistsenaariumile. Suur hulk sidusrühmi soovib vesinikuprojektide lisamist võrgu arengukavasse. Enamik sidusrühmi nõustub jaotussüsteemi haldurite rolliga teabe esitamisel ja jagamisel, kusjuures mitu vastajat toetasid ka seda, et jaotussüsteemi haldurid esitavad oma kava, mis hõlmab süsteemi optimeerimist eri sektorites. Vastajad eelistasid veidi ka ühist gaasi- ja elektrikava eraldi kavadega ühistele stsenaariumidele. Mitu sidusrühma juhtis tähelepanu sellele, et eelistatud variant oleks ühine metaani- ja vesinikukava koos eraldi elektrikavaga.

IV probleemses valdkonnas kutsus enamik sidusrühmi üles seadma kodanike ja tarbijatega seotud sätetes suuremaid eesmärgi, peegeldades elektrituru omasid. Samuti peaksid energiaostuvõimetust käsitlevad sätted aitama tagada, et saastevabale gaasile ülemineku kulusid ei maksa tarbijad. Erasektori esindajad toetavad kava kaotada järk-järgult reguleeritud hinnad, samas kui mõned tarbijaorganisatsioonid otsustavad need säilitada, et kaitsta energiaostuvõimetuid ja haavatavaid tarbijaid. Pääaegu pooled kõigist vastajatest soovivad tugevdada sätteid, mis käsitlevad pakkumiste võrreldavust ja andmete kättesaadavust, läbipaistvust, arukaid arvestisüsteeme ja üleminekut. Ükski vastaja ei toetanud sõnaselgelt mitteregulatiivset lähenemisviisi.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

I probleemne valdkond. Variandi kohaldada peamisi regulatiivseid põhimõtteid koos visiooniga vesinikutaristust ja -turgudest peamine kasu on, et see soodustab turgude integreerimist, loob selgust (taristu)investoritele, väldib konkurentsivabade turustruktuuride tekkimist ja vesiniku kvaliteediprobleemidest tulenevaid turuintegratsiooni tõkkeid. Vesinikusektori käivitusetapi ajal pakub see investoritele paindlikkust, samas kui selgusega tulevase regulatiivse korra osas välditakse turu küpsemisel vaja minevate järelokanduste kulusid.

II probleemne valdkond. Taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside täieliku turulepääsu võimaldamine ja edendamine ning maagaasi pikaajaliste tarnelepingute probleemiga tegelemine. Peamine kasu seisneb selles, et meetmed vähendavad taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside tootjate tootmiskulusid, suurendavad konkurentsi, likviidsust ja taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasidega kauplemist. Nii saavad tarbijad ja maksumaksjad kasu, sest toetust saaks vähendada. Samuti vähendab see energiajulgeolekuga seotud riske ning säästab aega ja ressursse, vähendab ebakindlust, parandab kiireloomuliste meetmete tõhusust ning tugevdab gaasiettevõtjatele esitatavaid julgeolekunõudeid.

III probleemne valdkond. Euroopa stsenaariumidel põhineva riikliku planeerimise loomine: peamine kasu seisneb selles, et sellega kõrvaldatakse riskid, et elektri- ja gaasi ülekandesüsteemi haldurid kavandavad oma süsteemide arendamist kokkusobimatute eelduste alusel. See võimaldab sektorite integreerimist ja kontseptuaalset süsteemikava, säilitades samas üksikasjalikumate sektoripõhiste võrgu arengukavade eelised. Sellega tagatakse eri sidusrühmade ühine visioon, mis tähendab, et võrgu planeerimisel võetakse riiklikul ja ELi tasandil arvesse CO₂ heite vähendamise strateegiaid, tänu millele vähendatakse võimaliku sõltuvuse või varade kasutuskõlbmatuks muutumise riski.

IV probleemne valdkond. Rakendada paindlikke õigusakte, mis käsitlevad kõiki probleeme põhjustavaid tegureid. Peamine kasu seisneb selles, et see pakub märkimisväärset säästupotentsiaali, aitab uutel tarnijatel ja teenuseosutajatel turule siseneda, arendada uuenduslikke tooteid, mis suurendab konkurentsi, tarbijate kaasatust ja majanduslikku kasu. Samuti võimaldaks see kodanikel ja kogukondadel suurendada ühiskondlikku heakskiitu, kaasata erakapitali ning hõlbustada taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside kasutuselevõttu. Üleinvesteeringu riski vähendamisel on positiivne keskkonnamõju.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?

I probleemse valdkonna rakendusmeetmed tähendavad liikmesriikide ametiasutustele, reguleerivatele asutustele ja võrguoperaatoritele majanduslikke ja halduskulusid, kuna tuleb kehtestada peamised põhimõtted ning nende üle tuleb teha järelevalvet. Eelistatud variandi majanduslik kasu kaalub aga need kulud kergesti üles.

II probleemse valdkonna rakendusmeetmetega kaasnevad majanduslikud ja halduskulud, kuna see tõstab maagaasi turuhinda ning nõuab jaotussüsteemi haldurite ja ülekandesüsteemi haldurite tihedamat koostööd. Meetmete rakendamisse tuleb kaasata riiklikud asutused, eelkõige reguleerivad asutused. Samuti võib küberturvalisuse reguleeritud lähenemisviisi väljatöötamine tuua kaasa suuremad vastavusega seotud kulud. III probleemses valdkonnas ei ole kulude avalikku kvantifitseerimist tehtud, kuid kasu (suurem sünergia, mis vähendab ühiskondlikke kulusid) kaalub eeldatavasti üles koordineerimise lisakulud. IV probleemses valdkonnas ei ole kulude avalikku kvantifitseerimist tehtud. Peamised kulud on majanduslikud ja sotsiaalsed, sest tarbijate kasu võib olla väiksem kui nutiarvestite maksumus, et tagada mittediskrimineeriv juurdepääs tarbijaandmetele.
Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?
Eri poliitikavaldkondade eelistatud variandid suurendavad konkurentsi taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside puhul. Parem jaemüügikonkurentts koos parema tarbijakaitsega toob kaasa suuremad teenuseosutaja vahetamise määrad väiksemate tarbijate, sealhulgas VKEde hulgas. Suurem konkurentss võib tuleneda ka mittediskrimineerivast juurdepääsust tarbijaandmetele ja ratsionaalselt ühtlustatud korrast ning samuti meetmetest, mis hõlbustavad koostalitlusvõimet ELis. Turu homogeniseerimise nõuete laiendamine tagab suurema konkurentsi küberturvalisuse teenuste osutajate vahel ja vähendab tänu mastaabisäästule kulusid.
Kas on ette näha märkimisväärt mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?
Enamikul eri poliitikavaldkondade eelistatud variantidel on liikmesriikidele olemasolev ja piiratud negatiivne mõju ning need hõlmavad peamiselt piiratud halduskoormust. IV probleemses valdkonnas (jaeturge käsitlevad paindlikud õigusaktid) piiraks tarbijakaitse ja kaasamine sellist haldusasutuste koormust. Üldiselt ei täheldatud ulatuslike avalike konsultatsioonide, sealhulgas liikmesriikide ametiasutustega peetud konsultatsioonide käigus liikmesriikidele avalduva mõju märkimisväärt suurenemist.
Kas on oodata muud olulist mõju?
Jah, IV probleemses valdkonnas eelistatud variandis määratletakse mõju põhiõigustele seoses andmekaitsega ning tagatakse laialdane juurdepääs digitehnoloogiale ja andmepõhistele teenustele ning nende kasutamine, tagades samal ajal kõrgetasemelise õiguse eraelule ja isikuandmete kaitse.
Proportsionaalsus?
Eelistatud variantide kogumit peetakse proportsionaalseks ja see põhineb võimaluste piires olemasolevatel lähenemisviisidel. Arvestades vajadust saavutada kliimanetraalsus, peetakse asjakohaseks tasakaalu kohustuste ning liikmesriikide ja erasektori üksuste erineva tegutsemisvõime vahel.
D. Järeldused
Millal poliitika läbi vaadatakse?
Komisjon hindab täielikult kavandatud algatuste mõju, sealhulgas ettepanekute mõjust, tõhusust, jätkuvat sidusust ja asjakohasust, ettenähtud aja jooksul pärast vastuvõetud meetmete jõustumist (soovituslikult viis aastat). Praegu ei ole ettepanekus ette nähtud poliitika läbivaatamist.